

Тема лекції 12. *Облік касових операцій.*

План.

1. Порядок ведення касових операцій та їх документальне оформлення.
2. Порядок ведення касової книги, перевірка та прийняття касового звіту.
3. Інвентаризація каси.

1. Порядок ведення касових операцій та їх документальне оформлення.

Каса підприємства – це приміщення або місце, призначене для приймання, видачі та збереження готівки, інших цінностей і касових документів, де, як правило, ведеться касова книга. Посиленню контролю за

витрачанням готівки сприяє суворе дотримання порядку здійснення касових

операцій, який регламентується “Положенням про ведення касових операцій в національній валюті України”, затвердженим постановою НБУ від 15.12.2004 р. № 637. Це Положення визначає порядок і терміни зберігання грошей у касі та видачі їх на різні цілі, правила оформлення касових документів, ведення касової книги, контролю законності касових операцій.

Розмір суми грошових коштів у касі на кінець кожного робочого дня обмежується лімітом, який щорічно встановлюється органами банком за погодженням з підприємством.

Понад встановлену норму в касі можуть зберігатися гроші лише на

виплату зарплати, стипендій, допомоги за тимчасовою непрацездатністю тільки протягом 3 робочих днів, включаючи день отримання готівки в банку. Після цього терміну не видані гроші здаються в банк і за першою вимогою установи видаються назад.

Видача готівки з каси може проводитись, в першу чергу, в рахунок оплати праці, стипендій, допомоги за тимчасовою непрацездатністю, як аванс

на господарські витрати та/або на відрядження. Розрахунки готівкою між собою, з підприємцями і фізичними особами здійснюються як за рахунок коштів, одержаних в установах банків, так і за рахунок готівкової виручки, що надходить до каси підприємства.

Надходження грошей в касу і видача їх з каси оформляються прибутковими і видатковими касовими ордерами, які виписуються і реєструються бухгалтером в журналі реєстрації прибуткових і видаткових

касових документів. Нумерація прибуткових і видаткових касових ордерів

ведеться по порядку, починаючи з першого січня і до кінця року.

Видаткові

касові ордери, виписані на підставі платіжних відомостей на оплату праці та

інших подібних виплат, реєструються після видачі грошових коштів з каси.

В прибутковому касовому ордері вказується, від кого, за що або на що одержано в касу грошові кошти. В підтвердження одержаних коштів видається квитанція, підписана касиром і головним бухгалтером.

У видатковому касовому ордері вказується, кому і на які заходи видано

грошові кошти, а також на підставі якого розпорядчого документу.

Документи на видачу грошових коштів з каси підприємства підписуються

керівником і головним бухгалтером. Якщо на доданих до видаткового касового ордера документах є підпис керівника на дозвіл на видачу коштів, то підпис його на видатковому касовому ордері не обов'язковий.

Ніякі підчистки або виправлення у касових ордерах не допускаються. В міру видачі або отримання коштів касир погашає прибуткові і видаткові

касові ордери і додані до них документи штампом (або написом від руки)

“Оплачено”, “Отримано” з зазначенням дати. Це запобігає можливості повторного використання цих документів.

2. Порядок ведення касової книги, перевірка та прийняття касового звіту.

Приймання грошей у касу, їх зберігання та видачу здійснює спеціальна

посадова особа – касир, який несе повну матеріальну відповідальність за

збереження прийнятих ним грошових коштів та інших цінностей. При прийманні касира на роботу з ним укладається договір про повну матеріальну відповідальність за збереження грошей та інших цінностей у касі. Якщо на підприємстві не передбачена посада касира (наприклад, у суб'єктів малого підприємництва), його обов'язки наказом керівника можуть бути покладені на іншого працівника підприємства за умови укладання з ним договору про матеріальну відповідальність.

Облік касових операцій ведеться в *Касовій книзі*. Листки Касової книги

повинні бути завчасно пронумеровані, прошнуровані і скріплені печаткою

підприємства – юридичної особи. Кількість листків у Касовій книзі

засвідчується підписами керівника підприємства і головного бухгалтера. Записи в Касовій книзі ведуться у двох примірниках (через копіювальний папір). Другий (відривний) листок Касової книги служить звітом касира, який в кінці дня разом з доданими документами надається бухгалтеру (під розписку в Касовій книзі) для перевірки правильності записів і виведених залишків грошових коштів у касі на кінець дня.

Підчищення і виправлення у Касовій книзі забороняються.

Зроблені у

Касовій книзі виправлення (коректурним способом) засвідчуються підписом

касира і головного бухгалтера. Касова книга є реєстром аналітичного обліку касових операцій. Касові документи після складання звіту касира і його обробки в бухгалтерії комплектуються в хронологічному порядку, нумеруються, переплітаються в окремі папки і зберігаються протягом 36 місяців після закінчення календарного року в окремому сейфі або в спеціальному приміщенні.

3. Інвентаризація каси.

У строки, встановлені керівником підприємства, але не рідше одного разу

на квартал, на кожному підприємстві проводиться *інвентаризація каси* з покупюрним перерахуванням усіх грошей і перевіркою інших цінностей, що

знаходяться в касі. Залишок готівки в касі звіряється з даними обліку по касовій книзі. Для проведення інвентаризації каси наказом керівника підприємства призначається комісія, яка складає акт. У разі виявлення в процесі інвентаризації нестачі або лишку цінностей в касі в акті вказується сума нестачі або лишку і обставини їх виникнення.

На зворотній стороні акта у випадку лишків або нестач робиться пояснення даної розбіжності і завіряється підписом матеріально відповідальної особи. Нижче зазначається рішення керівництва щодо висновків проведеної інвентаризації. Акт складається у двох примірниках і підписується членами інвентаризаційної комісії і матеріально відповідальною особою. Один примірник акта передається до бухгалтерії підприємства (організації), другий - залишається у матеріально відповідальної особи. У разі зміни матеріально відповідальних осіб акт складається у трьох примірниках (для матеріально відповідальної особи, яка здала цінності, матеріально відповідальної особи, яка прийняла цінності, і бухгалтерії).

Виявлені при інвентаризації розходження між фактичними залишками

грошових коштів і інших цінностей, що знаходься у касі, з даними бухгалтерського обліку регулюються в наступному порядку:

- грошові кошти та інші цінності, які виявлені в надлишку, підлягають оприбутковуванню та зарахуванню відповідно на збільшення доходу підприємства з подальшим встановленням причин виникнення надлишків і винних у цьому осіб;
- нестачі грошових коштів і інших цінностей, які виявлені при інвентаризації каси, стягуються з матеріально-відповідальних осіб, а за умов, коли винні не встановлені або у стягненні винних осіб відмовлено судом, зараховуються до витрат підприємства.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Проаналізуйте Положення про ведення касових операцій в національній валюті в Україні №637.
2. Розкрийте економічний зміст касових операцій.
3. Вкажіть нормативно-правове забезпечення обліку грошових коштів в касі.
4. Поясніть документальне оформлення касових операцій.
5. Вкажіть особливості заповнення касового звіту.
6. Розкрийте порядок проведення та визначення результатів інвентаризації грошових коштів в касі.